

Effektrapport Operation Smile Sverige 2023

Organisationsnummer: 802426-4734

Juridisk form: Stiftelse

Inledning

2/3 av jordens befolkning saknar tillgång till säker kirurgi. Som internationell medicinsk hjälporganisation förändrar Operation Smile liv genom kostnadsfria operationer på barn och vuxna med läpp-käk-gomspalt och andra kirurgiska behov. Vi finns i låg- och medelinkomstländer, det vill säga länder där behoven är som störst. I nära samarbeten med lokala partners, genom utbildning och kunskapsutbyten och med stöd av våra givare och medicinska volontärer, arbetar vi för en framtid där alla människor har tillgång till säker kirurgi.

Hälsa är en grundläggande del av de mänskliga rättigheterna. Operation Smile vill bidra till en värld där ingen människa saknar tillgång till vård och säker kirurgi, något som går hand i hand med Barnkonventionen och FN:s globala hållbarhetsmål. Verkligheten är dock ofta en annan i våra programländer: brist på elektricitet, rent vatten, medicinsk utrustning och personal gör vården undermålig och osäker. Globalt saknar fem miljarder människor tillgång till säker kirurgi, vilket årligen bidrar till fler dödsfall än hiv/aids, malaria och tuberkulos sammantaget. Stigman, långa avstånd och låg tilltro till befintlig vård är ytterligare barriärer som hindrar människor från att söka vård.

Genom långsiktiga insatser och program kan vi säkerställa att spaltpatienter och andra i behov av kirurgi får en säker operation och kvalitativ för- och eftervård. Verksamheten möjliggörs genom samarbeten med hälsomyndigheter, lärosäten, partnersjukhus och civilsamhällen, och inte minst genom engagemanget från våra medicinska volontärer. I dag uppgår volontärstyrkan till ungefär 6 000 ackrediterade medicinska volontärer, varav hälften finns i våra programländer och nästan 200 i Sverige och övriga Norden. Med deras hjälp vidareutbildar vi inhemsk sjukvårdspersonal som kirurger, narkosläkare och sjuksköterskor. Detta för att våra programländer i större utsträckning själva ska kunna vårda och behandla sina patienter.

Vad vill Operation Smile uppnå?

Var tredje minut föds ett barn med läpp-käk-gomspalt någonstans i världen. Det motsvarar ungefär ett barn per 600 födda eller 200 000 barn varje år. Många av dem föds in i ett samhälle som inte kan erbjuda medicinsk eller kirurgisk vård, och de riskerar att inte få någon hjälp om inte en organisation som Operation Smile erbjuder detta. Runt om i världen beräknas sju miljoner människor leva med en obehandlad spalt, varav fem miljoner i Operation Smiles programländer.

Vision och mål

Operation Smiles vision är en framtid där alla människor har tillgång till säker kirurgi

som förbättrar hälsa och livskvalitet. Med vår expertis inom behandling av läpp-käk-gomspalt skapar vi lösningar för säker kirurgi där behoven är som störst.

Se vår korta film där vi berättar mer om vår vision – en framtid där alla har tillgång till säker kirurgi: www.operationsmile.org/vision

Säker vård och utbildning av vårdpersonal

Tillgången till säker kirurgi är en eftersatt fråga inom global hälsa, och Operation Smile är en av ytterst få aktörer som lyfter denna oerhört viktiga grundläggande rättighet. Som banbrytare i spaltvård för utsatta människor i låg- och medelinkomstländer världen över arbetar Operation Smile för att stärka lokala hälso- och sjukvårdssystem. I enlighet med vår globala strategi gör vi detta genom programbaserade initiativ med starka utbildningskomponenter, där vi samarbetar med hälsoministerier och partners i civilsamhället, och låter de lokala aktörerna sätta agendan.

Operation Smiles centraliserade verksamhet under 1980- och 1990-talet har under det nya millenniet utvecklats till ett globalt nätverk som just stärker och bygger lokal kapacitet tillsammans med det civila samhället. Vi engagerar oss lokalt, och samtidigt är våra insatser och samarbeten gränsöverskridande. Vi säkerställer lokalt ägande av utvecklingsinsatser som syftar till att åstadkomma hållbar förändring från gräsrotsnivå. Genom lokala partnerskap grundade på ömsesidig respekt och kunskapsutbyten förespråkar vi att alla människor ska kunna utöva sina rättigheter och på lika villkor delta i beslutsprocesser som påverkar dem och deras samhälle, vilket leder till förbättrad livskvalitet och egenförsörjning. Ett exempel på ett utvecklingsinitiativ som stöds av Operation Smile Sverige är Global Surgery Advocacy Fellowship, ett samarbete med University of Global Health Equity i Rwanda som utbildar unga ledare från Latinamerika och Afrika i påverkansarbete på gräsrotsnivå för att mobilisera kring rätten till säker kirurgi.

Hur vet vi att Operation Smile gör framsteg?

Framför allt vet vi att de operationer vi genomför i nästan alla fall är ett direkt framsteg för patienten och dennes familj. En obehandlad läpp-käk-gomspalt innebär ofta ett lidande både fysiskt och psykiskt. Barn som inte opereras i tid har svårt att äta och kan drabbas av undernäring som i sin tur leder till sjukdomar eller, i värsta fall, döden. De som överlever har svårt att lära sig tala och göra sig förstådda, vilket leder till ett utanförskap som drabbar hela familjen. Många blir så svårt mobbade att de väljer att inte gå i skolan, något som utesluter högre utbildning. Problem att kommunicera gör det också svårt att längre fram i livet hitta egen försörjning. En operation i tid ger dessa barn förutsättningar att leva ett helt normalt liv, vilket också förbättrar hela familjens sociala situation.

Se hur Operation Smile förändrade livet för Jupiter på Filippinerna.

<https://youtu.be/OOhWl3I6daM>

I den här korta filmen berättar dr Charles Furaha, Rwandas första plastikkirurg, om den enorma skillnad landets första utbildningsprogram för plastikkirurger, stöttat av Operation Smile, gör.

<https://youtu.be/VM3wdzg-eY0?si=Vm769ntZkVzvK1pQ>

Vad har Operation Smile åstadkommit?

Sedan starten 1982 har Operation Smile genomfört över 340 000 operationer och dentala ingrepp. Under verksamhetsåret 2022/2023 har nästan 14 000 patienter fått operationer på medicinska uppdrag, kliniker och vid våra partnersjukhus. Under verksamhetsåret har över 56 000 patienter tagit del av vår helomfattande vård, där nutrition, logopedi och tandvård på våra medicinska uppdrag och permanenta kliniker runt om i världen ingår.

Under detta år har vi ytterligare utökat våra medicinska utbildningsprogram för att utrusta personal i låg- och medelinkomstländer med kompetens och resurser för att tjäna sina egna samhällen. Detta är en av Operation Smiles primära strategier för att öka tillgången till vård närmare där patienterna bor. Totalt fick 5 800 personer inom sjukvården utbildning för att kunna erbjuda vård lokalt.

En fjärdedel av alla döds- och invaliditetsfall i världen orsakas av brist på säker kirurgi. Varje år dör 17 miljoner människor för att de inte får kirurgisk vård i tid. Det är sex gånger fler än vad som dör av malaria (619 000), hiv/aids (650 000) och tuberkulos (1,6 miljoner) sammanlagt. Att 2/3 av alla människor på jorden saknar tillgång till kirurgisk vård är inget mindre än en global hälsokatastrof. Afrika är hårdast drabbat; kontinenten bär 25 procent av världens sjukdomsburda, men har bara två procent av världens sjukvårdspersonal. Operation Smile vill vara en del av lösningen och i ett skraddarsytt program i Rwanda utbildas nu plastikkirurger från hela subsahariska Afrika. De får också kompetens att utbilda kommande generationer specialister inom rekonstruktiv plastikkirurgi. Redan i december 2022 bar detta frukt då programmets tre första plastikkirurger tog examen. Det innebar att Rwandas plastikkirurgiska kapacitet ökade med 150 procent – och dessutom fick landet sin första kvinnliga plastikkirurg. Nästa grupp specialistläkare är redan under utbildning.

Tack vare ett starkt stöd av, och i partnerskap med, medicinska lärosäten så som Uppsala Akademiska sjukhus och Sahlgrenska Universitetssjukhuset, har vi under året även kunnat främja specialistutbildningar inom mikro-, spalt- och brännskadekirurgi i subsahariska Afrika samt genom lokalt partnerskap lagt ett gediget grundarbete för regionalt utbyte inom dessa specialistområden.

Avgörande skillnad för barnet – och för samhället

Siffrorna säger en del om hur långt vi har kommit i arbetet mot våra mål när det gäller den direkta effekten av vårt arbete. Varje operation innebär en enorm förändring för patienten, både fysiskt och psykiskt. Det är en avgörande skillnad även för patientens anhöriga – och till och med för deras lokalsamhälle. När ett barn får hjälp genom kirurgi ser omgivningen att en operation är möjlig. Många tror annars att det som drabbat barnet är ödet, en förbannelse eller Guds vilja och att det helt enkelt inte går att göra någonting åt. Fördomar och vidskepelse bland grannar och släkt är mycket vanligt och när barnen kommer hem från

sjukhuset med en hel läpp eller gom, ger det hopp till så många fler än patienten själv. Det gör också att andra vågar söka hjälp hos oss, vilket annars är långt ifrån självklart.

Barnens sociala situation förändras snabbt efter en operation. De uppföljningar vi har med våra patienter visar att de flesta återvänder till skolan efter en operation och att stigmatiseringen och mobbningen upphör. Att gå i skolan och få lära sig att läsa och skriva bidrar till att självkänslan stärks och framtidsutsikterna blir ljusare med helt nya möjligheter.

Effekt av utbildning

Utbildningsinsatser med avgörande betydelse

Vårt programarbete sker i låg- och medelinkomstländer, där antingen brist på utbildad personal eller brist på resurser gör att människor tvingas leva med obehandlad läpp-käk-gomspalt. Det handlar främst om länder i Asien, Afrika och Latinamerika. För att komma till rätta med problemen med läpp-käk-gomspalt på lång sikt har utbildningsinsatserna en avgörande betydelse. På i stort sett alla uppdrag utbildar vi lokala läkare och sjuksköterskor som lär sig arbeta utifrån samma riktlinjer som Operation Smile och med samma höga säkerhetsstandarder.

Under året har vårt fyraåriga projekt i Ghana, finansierat av Postkodlotteriets Drömfond, fortsatt. Projektets syfte är att säkra den logopediska vården och stötta tusentals barn med talsvårigheter. I projektet ingår att stötta ett nystartat logopediprogram på universitetsnivå i Ghana – det första i sitt slag. Därtill har vi under året börjat rulla ut mobila kliniker till patienter som bor för långt bort från befintlig vård. Parallellt med de mobila klinikerna rustar vi nu kliniker i några av landets mest avlägsna regioner där stora avstånd till vårdinrättningar betyder att många människor saknar tillgång till vård.

Att utbilda lokal vårdpersonal ger stora effekter för lokalbefolkningen då dessa läkare, sjuksköterskor, logopeder m.fl. på sikt kan erbjuda den vård som befolkningen så desperat behöver. Genom att utbilda kirurger räknar vi med att de, under ett 20-årigt yrkesliv, kan utföra minst 1 000 spaltoperationer samt andra operationer av brännskador, tumörer osv. Ju fler vi utbildar, desto närmre kommer vi en värld där alla människor har tillgång till säker kirurgi.

Lokala samarbeten

Vi samarbetar alltid med statliga och lokala hälsomyndigheter samt med de sjukhus vi arbetar på, i form av långsiktiga avtal eller så kallade MoU:er (Memorandums of Understanding). Vi tar ofta hjälp av andra organisationer framför allt vad gäller patientrekrytering. Dåliga kommunikationer och undermålig infrastruktur kan göra det svårt att nå ut till patienter på landsbygden och de har svårt att komma till de sjukhus där vi arbetar. Många lokala organisationer har väl fungerande strukturer för att hitta dessa patienter och se till att de får hjälp att komma till sjukhuset

Permanenta kliniker med lokal personal

Operation Smile driver dessutom ett stort antal permanenta kliniker som bemannas av lokal

personal. På dessa kliniker erbjuder vi vård året runt samtidigt som vi arbetar med kompetenshöjning bland befintlig personal i alla yrkesgrupper, men främst kirurger och narkosläkare. Personalen fortsätter sedan arbetet med att utbilda lokal sjukvårdspersonal när Operation Smile inte är på plats. Utöver operationer erbjuder klinikerna exempelvis tandvård, nutritionsvård, logopedi och psykologhjälp.

Operation Smiles förändringsteori

Totalt uppskattas närmare sju miljoner människor i världen leva med obehandlad spalt, varav fem miljoner lever i de låg- och medelinkomstländer där Operation Smile har verksamhet¹. De allra flesta lever långt bort från vårdssystem, 35 procent är under 15 år och dödligheten i den här gruppen är hög. Under de kommande tio åren har Operation Smile för avsikt att öka tillgången till kvalitetsvård för 1 000 000 patienter med läpp-käk-gomspalt och andra allvarliga och akuta kirurgiska tillstånd, och därmed förbättra deras livskvalitet och försörjningsförmåga. Vår förändringsteori grundar sig på följande tre principer:

1. Direkt patientvård

- Inse vikten av att hitta patienterna
- Öka förståelsen för de hinder som finns för att vården ska nå patienter
- Motverka dödlighet och sjuklighet
- Ge patienter vård

2. Stärka hälsosystem

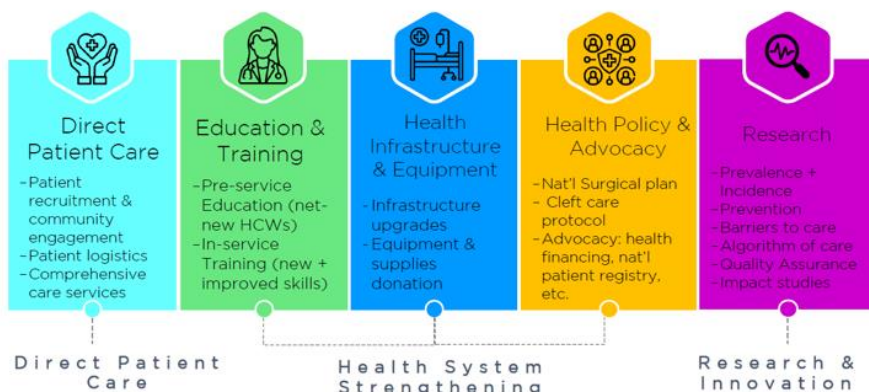
- Öka den lokala volontärbasen
- Utbilda fler hälso- och sjukvårdsarbetare
- Investera i sjukhus och kliniker
- Stödja hälsopolitiken
- Samarbeta med hälsoministerier

3. Forskning och innovation

- Fler innovativa lösningar för förändring och tillväxt

¹ Siffror från 2019 Global Burden of Disease (GBD) och Operation Smiles analys

Theory of Change → How will we achieve our goal

Hög säkerhet och väl utvärderade metoder

Operation Smile arbetar efter Världshälsoorganisationens (WHO:s) riktlinjer *Safe Surgery Saves Lives*, som syftar till säkra operationer genom en hög nivå av specialisering och dokumenterad erfarenhet. Operation Smile har också arbetat fram ett eget regelverk, *Global Standards of Care*, för att säkerställa att alla patienter som vårdas av Operation Smile världen över får samma högkvalitativa vård och att alla volontärer, oavsett nationalitet, använder samma väl utvärderade metoder och arbetssätt. *Global Standards of Care* uppdateras regelbundet, senast i oktober 2019 vid en konferens i Stockholm.

Lokala volontärer – en värdefull resurs

Operation Smiles medicinska och icke-medicinska volontärer bildar effektiva team som arbetar efter en noga framarbetad och beprövad modell. Över 80 procent är lokala volontärer, varav flertalet har fått utbildning av Operation Smile. För Operation Smile är de en värdefull resurs och till stor hjälp, då inga andra kan bistå oss med lika mycket kunskap om lokala förhållanden när det gäller att förstå exempelvis sjukvårdssystem och olika utmaningar som vi möter under våra uppdrag. Våra medicinska team formar och tillhandahåller praktiska utbildningar för att fortbilda ett stort antal av dessa lokala medicinska volontärer. Det leder till att de inte bara kan ge bättre vård när de återvänder till sina respektive arbetsplatser, de kan också dela med sig av sin nyvunna kunskap till kollegor.

Noggrann ackrediteringsprocess för volontärer

Vårt enorma nätverk av volontärer springer inte bara ur många olika länder utan även ur många olika yrkesgrupper. På våra uppdrag deltar bland andra plastikkirurger, narkosläkare, barnläkare, intensivvårdsläkare, sjuksköterskor, tandläkare, logoped, lekterapeuter och mediciningenjörer. Det är tack vare våra volontärer som vi kan genomföra effektiva uppdrag. Alla volontärer går igenom en noggrann ackrediteringsprocess innan de får åka ut på uppdrag. De flesta är till vardags yrkesverksamma på universitetssjukhus eller regionsjukhus och har ofta lång erfarenhet inom sitt yrke. I Norden har vi för närvarande 218 ackrediterade volontärer.

Medicinsk referensgrupp

För att ta tillvara på volontärernas kompetens och erfarenheter har Operation Smile Sverige

en medicinsk referensgrupp vars uppgift är att verka för förbättringar av verksamheten samt vara rådgivande i medicinska frågor. Den medicinska referensgruppen består av sju av Operation Smile Sveriges volontärer, som var och en representerar olika volontärprofessioner.

Bemanning och kompetens

På Operation Smile Sveriges kansli i Stockholm jobbar i dag en stab på 30 personer med insamling, kommunikation och programplanering. Vårt huvudkontor i USA har cirka 100 anställda som arbetar med planering, utveckling, insamling och kommunikation. Här finns också en avdelning som planerar våra utbildningsprojekt samt en avdelning som arbetar med research och forskning för att utvärdera dels resultatet av våra operationer, dels hur vi bäst kan arbeta i fält för att verkligen nå ut till de personer som behöver vår hjälp.

Patientrekrytering en stor utmaning

Under våra medicinska uppdrag och på våra kliniker har vi bra resurser för att ta hand om våra patienter på bästa tänkbara sätt. En av våra stora utmaningar är patientrekryteringen inför uppdraget. Att nå ut med information om vår verksamhet till alla de patienter som bor långt ute på landsbygden, många gånger avskurna från omvärlden då tillgång till tv, radio och ibland även mobiltelefon saknas, är ofta svårt. Även om vi lyckas nå fram är det inte alltid möjligt för dem att sedan faktiskt ta sig till vårt medicinska uppdrag och våra kliniker. Det kan bero på att pengar till en bussbiljett saknas, att man har svårt att ta ledigt från sitt arbete eller att lämna hemmet i flera dagar om det till exempel finns syskon som behöver omvårdnad. Utöver vårt nätverk av volontärer samarbetar vi därför med organisationer, studenter och privatpersoner på plats som vill ställa upp och hjälpa till ideellt.

Se berättelsen om Don Alex, en pappa som kände djup förtvivlan och hjälplöshet när hans son föddes med läpp-käk-gomspalt. Men efter att ha fått hjälp av Operation Smile hjälper han nu andra föräldrar som befinner sig i samma svåra situation som han själv en gång var.

[Berättelsen om Don Alex \(del 3/3\) - UPPDRAGET - YouTube](#)

Uppföljning och efterkontroll

Vi vet att vår verksamhet ger effekt eftersom vi löpande följer upp flera av våra patienter och möter dem igen. Vi arbetar regelbundet med uppföljning genom att vi kallar patienterna till efterkontroll efter sex månader respektive efter ett år för att se till att såren läkt som de ska. I de 20 länder där vi har kliniker kan patienterna dessutom fortsätta sin behandling med till exempel tandvård och logopedi året om. Därtill behöver många patienter komma tillbaka när ett senare medicinskt uppdrag genomförs för att få ytterligare en operation. Kombinerade läpp- och gomspaltsoperationer är mycket ovanliga, vilket betyder att vi träffar patienter med både läpp- och gomspalt under ytterligare ett år av efterkontroller – och därmed får vi en god bild av hur livet förändrats för patienten och för hela familjen.